

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Львівський національний університет імені Івана Франка

**Розглянуто та затверджено
Вченою радою Львівського національного
університету імені Івана Франка
(протокол № 59/12 від 19.12.23 р.)**

Введено в дію наказом ректора

від 21.12.2023 р. № 0-171

Ректор Володимир МЕЛЬНИК

**Положення про запобігання та протидію булінгу (цькуванню) у
Львівському національному університеті імені Івана Франка**

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення «Про запобігання та протидії булінгу (цькуванню) у Львівському національному університеті імені Івана Франка» (далі – Положення) є локальним нормативно-правовим документом, що визначає мету та завдання діяльності щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню), основні поняття, механізм реагування, порядок подання та розгляду заяв про випадки булінгу та визначає порядок застосування засобів вихованого впливу на випадки булінгу (цькування) у Львівському національному університеті імені Івана Франка (далі – Університет).

1.2. Положення розроблене з урахуванням міжнародних та національних нормативно-правових актів серед яких: Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод; Конвенція про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти; Конвенція ООН про права дитини (ратифіковано 27 лютого 1991 року); Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (ратифіковано 20 червня 2012 року); Закон України «Про освіту»; Закон України «Про вищу освіту»; Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні»; Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)»; «Ліцензійні умови впровадження освітньої діяльності», що затверджені Кабінетом Міністрів України; наказ Міністерства освіти і науки України «Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти» від 28.12.2019 р. № 1646; наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладах освіти» від 26.02.2020 р. № 293 та інші.

1.3. Метою діяльності із запобігання та протидії булінгу є: виявлення випадків булінгу, розв'язання конфліктних ситуацій, усунення потенційних ризиків та визначення шляхів протидії подальшому виникненню випадків булінгу в Університеті.

1.4. Завданнями діяльності щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню) в Університеті є:

- створення безпечного освітнього середовища в закладі освіти, що включає психологічну та фізичну безпеку учасників освітнього процесу;
- визначення стану, причин і передумов поширення булінгу (цькування) на території Університету;
- підвищення рівня поінформованості учасників освітнього процесу про булінг (цькування);
- формування в учасників освітнього процесу нетерпимого ставлення до насильницьких моделей поведінки, усвідомлення булінгу (цькування) як одного із виявів порушення прав людини;
- створення в університеті безпечного середовища, вільного від будь-яких виявів насильства та дискримінації (фізична та психологічна безпека,

гендерна, расова та соціальна рівність учасників навчального процесу та позанавчальної діяльності);

- навчання конструктивного спілкування, прийняття відмінностей та усвідомлення рівності серед всіх учасників освітнього процесу, формування навичок конструктивного роз'язання конфліктних ситуацій та керування емоційними реакціями;

- заохочення всіх учасників освітнього процесу до активного сприяння запобіганню булінгу (цькуванню) через популяризацію діяльності щодо запобігання та протидії будь-яких форм дискримінації.

2. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ, ОЗНАКИ, ПРОЯВИ ТА ФОРМИ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ)

2.1. Терміни, використані у цьому Положенні, вживаються у таких значеннях:

булінг (цькування) – діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, або здобувача освіти, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого. До булінгу (цькування) в Університеті належать випадки, які відбуваються безпосередньо в приміщенні закладу освіти та на прилеглих територіях та (або) за межами закладу освіти під час заходів, передбачених освітньою програмою, планом роботи закладу освіти, та інших освітніх заходів, що організуються за згодою керівника закладу освіти, в тому числі дорогою до закладу;

сторони булінгу (цькування) – це безпосередні учасники випадку: кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності);

наслідок булінгу (цькування) – фізична, психологічна, матеріальна шкода, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника та/або соціальна ізоляція потерпілого;

конфлікт – це зіткнення протилежно спрямованих, несумісних одна з одною потреб, інтересів, соціальних настанов, планів тощо у свідомості окремої особи, яке виникає в міжособових взаємодіях окремих осіб чи груп;

заходи виховного впливу - заходи, які застосовуються під час освітнього процесу щодо сторін булінгу (цькування) та забезпечують корекцію їхньої поведінки, зокрема виправлення деструктивних реакцій та способів поведінки у міжособових стосунках.

2.2. Типовими ознаками булінгу (цькування) є:

систематичність (повторюваність) діяння;

наявність булінгових позицій - кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності);

дії або бездіяльність кривдника, наслідком яких є заподіяння психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування

потерпілого інтересам кривдника, та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого.

Ознаки булінгу (цькування) виявляються в систематичному вчиненні учасниками освітнього процесу діянь, в тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, а саме:

словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи;

будь-яка форма небажаної вербальної, невербальної чи фізичної поведінки сексуального характеру, зокрема принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, прізвиська, образи, жарти, погрози, поширення образливих чуток тощо;

будь-яка форма небажаної фізичної поведінки, зокрема ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, завдання ударів тощо;

інші правопорушення насильницького характеру.

2.3. Форми булінгу (цькування):

- фізичне насильство – умисне штовхання, зачіпання, підніжки, удари, стусани, побої та інші дії, які завдають біль і тілесні ушкодження;

- психологічне насильство – форма насильства, що включає образи, поширення неправдивих чуток, ізоляція, ігнорування, бойкот, відмова від спілкування, погрози, маніпуляція, шантаж, приниження та знецінення особистості тощо;

- економічне насильство – форма насильства, що включає дрібні крадіжки, пошкодження або знищення особистих речей, вимагання грошей, їжі, речей тощо;

- сексуальне насильство – форма насильства, що включає образливі жести, висловлювання, прізвиська, жарти, погрози, поширення чуток, обмацування сексуального (інтимного) характеру, сексуальні домагання тощо;

- кібербулінг – булінг (цькування), який вчиняється із застосуванням засобів електронних комунікацій (фото, відео і аудіо фіксація).

2.4. Виявами, які можуть бути підставами для підозри в наявності випадку булінгу (цькування) учасника освітнього процесу в Університеті, є:

замкнутість, тривожність, страх або, навпаки, демонстрація повної відсутності страху, ризикована, зухвала поведінка;

неврівноважена поведінка;

агресивність, напади люті, схильність до руйнації, нищення, насильства;

різка зміна звичної для суб'єкта поведінки;

уповільнене мислення, знижена здатність до навчання;

відлюдкуватість, уникнення спілкування;

ізоляція, виключення з групи, небажання інших учасників освітнього процесу спілкуватися;

занижена самооцінка, наявність почуття провини;

поява швидкої втомлюваності, зниженої спроможності до концентрації уваги;

демонстрація страху перед появою інших учасників освітнього процесу;
схильність до пропуску навчальних занять;
відмова відвідувати заклад освіти з посиланням на погане самопочуття;
депресивні стани;
аутоагресія (самоушкодження);
суїцидальні вияви;
явні фізичні ушкодження та (або) ознаки поганого самопочуття (нудота, головний біль, кволість тощо);
намагання приховати травми та обставини їхнього отримання;
скарги на біль та (або) погане самопочуття;
пошкодження чи зникнення особистих речей;
вимагання особистих речей, їжі, грошей;
жести, висловлювання, прізвиська, жарти, погрози,
поширення чуток сексуального (інтимного) характеру або інших відомостей, які особа бажає зберегти в таємниці;
наявність фото-, відео- та аудіоматеріалів фізичних або психологічних знущань, сексуального (інтимного) змісту;
наявні пошкодження або зникнення майна та (або) особистих речей.

3. СУБ'ЄКТИ РЕАГУВАННЯ ТА ПОРЯДОК ПОДАННЯ ЗАЯВ АБО ПОВІДОМЛЕНЬ НА ВИПАДКИ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ)

3.1. В Університеті суб'єктами реагування у разі настання випадку булінгу (цькування) є ректор, проректор за розподілом обов'язків, декани факультетів, директор коледжу, науково-педагогічні працівники, які стали очевидцями булінгу (цькування), комісія з питань етики та професійної діяльності (далі – Комісія). Суб'єкти реагування на випадки булінгу (цькування) діють в межах повноважень, передбачених законодавством та цим Положенням.

3.2. Підставою для реагування на випадки булінгу (цькування) є заява або повідомлення будь-якої особи, яка стала стороною булінгу (цькування) або підозрює про його вчинення, чи отримала достовірні дані про вияв булінгу (цькування) із можливістю повідомити про джерело отриманої інформації.

3.3. Учасники освітнього процесу, у тому числі здобувачі вищої/фахової передвищої освіти, науково-педагогічні (педагогічні) та інші працівники, у разі, якщо вони виявлять випадки булінгу (цькування), зобов'язані:

- вжити невідкладних заходів для припинення небезпечного впливу;
- за потреби надати домедичну допомогу та викликати бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги для надання екстреної медичної допомоги;
- повідомити ректора університету (проректора за розподілом обов'язків) та у випадку участі у булінговій ситуації неповнолітньої особи принаймні одного з батьків або інших законних представників цієї неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування).

3.4. Заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування) чи підозру щодо його вчинення подаються ректору Університету. Заява (повідомлення)

приймається у письмовій формі (подається через загальну канцелярію Університету) або шляхом електронного повідомлення на електронну пошту ректора Університету або загальної канцелярії. Зразок заяви наведений у додатку 1 до цього Положення.

3.4. Ректор у разі отримання заяви або повідомлення про можливий випадок булінгу (цькування):

- скликає засідання Комісії не пізніше ніж упродовж трьох робочих днів з дня отримання заяви або повідомлення;
- з'ясовує причини, які призвели до випадку булінгу (цькування) та вживає заходів для усунення таких причин;
- забезпечує надання психологічної підтримки особі, яка зазнала цькування;
- інші заходи визначені законодавством.

4. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ КОМІСІЇ ЩОДО ВИПАДКІВ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ) В УНІВЕРСИТЕТІ

4.1. Метою діяльності Комісії з питань етики та професійної діяльності є:

- з'ясування наявності булінгу (цькування) у діях осіб;
- визначення шляхів для припинення випадку булінгу (цькування) в Університеті;
- відновлення та нормалізація стосунків, створення сприятливих умов для подальшого здобуття освіти, де стався випадок булінгу (цькування);
- з'ясування причин, які призвели до випадку булінгу (цькування), та вжиття заходів для усунення таких причин;
- оцінка потреб сторін булінгу (цькування) в соціальних та психолого-педагогічних послугах та забезпечення таких послуг.

4.2. Комісія у своїй діяльності забезпечує дотримання вимог Законів України «Про інформацію», «Про захист персональних даних» та дотримується принципів: законності; верховенства права; поваги та дотримання прав і свобод людини; неупередженого ставлення до сторін булінгу (цькування); відкритості та прозорості; конфіденційності та захисту персональних даних; невідкладного реагування; комплексного підходу до розгляду випадку булінгу (цькування); нетерпимості до булінгу (цькування) та визнання його суспільної небезпеки.

4.3. До завдань Комісії належать:

- збір інформації щодо обставин випадку булінгу (цькування), зокрема: пояснень сторін булінгу (цькування), у випадку участі у булінговій ситуації неповнолітньої особи – батьків або інших законних представників неповнолітніх сторін булінгу (цькування); висновків практичного психолога закладу освіти; експертних висновків (за наявності), якщо у результаті вчинення булінгу (цькування) була завдана шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого; інформації, збереженої на технічних засобах чи засобах електронної комунікації (Інтернет, соціальні мережі, повідомлення тощо); іншої інформації, яка має значення для об'єктивного розгляду заяви;

- розгляд та аналіз зібраних матеріалів щодо обставин випадку булінгу (цькування) та прийняття рішення про наявність/відсутність обставин, що обґрунтовують інформацію, зазначену у заяві.

4.4. До складу Комісії для розгляду заяв з вказаних питань залучають практичного психолога, представника органу студентського самоврядування Університету.

До участі в засіданні Комісії за згодою залучаються батьки або інші законні представники неповнолітніх сторін булінгу (цькування), а також можуть залучатися сторони булінгу (цькування), представники інших суб'єктів реагування на випадки булінгу (цькування) в закладах освіти.

4.5. Секретар Комісії забезпечує підготовку проведення засідань Комісії та матеріалів, що підлягають розгляду на засіданнях Комісії, ведення протоколу засідань.

4.6. Під час проведення засідання Комісії секретар Комісії веде протокол засідання Комісії за формою згідно з додатком 2 до цього Положення.

4.7. Особи, залучені до участі в засіданні Комісії, зобов'язані дотримуватись принципів діяльності Комісії, зокрема не розголошувати стороннім особам відомості, що стали їм відомі у зв'язку з участю у роботі Комісії, і не використовувати їх у своїх інтересах або інтересах третіх осіб.

4.8. Строк розгляду Комісією заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування) та виконання нею своїх завдань не має перевищувати десяти робочих днів із дня отримання заяви або повідомлення ректором Університету.

4.9. У разі прийняття рішення про наявність обставин, що обґрунтовують інформацію, зазначену у заяві, тобто, підтверджують випадок булінгу (цькування), Комісія здійснює:

- оцінку потреб сторін булінгу (цькування) в отриманні соціальних та психолого-педагогічних послуг;
- визначення причини булінгу (цькування) та необхідних заходів для усунення таких причин;
- визначення заходів виховного впливу щодо сторін булінгу (цькування) у спільноті, де стався випадок булінгу (цькування);
- надання рекомендацій для науково-педагогічних (педагогічних) працівників Університету щодо доцільних методів здійснення освітнього процесу та інших заходів.

5. ЗАХОДИ СПРЯМОВАНІ НА ВИХОВНИЙ ВПЛИВ ТА ПОПЕРЕДЖЕННЯ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ) В УНІВЕРСИТЕТІ

5.1. Заходи виховного впливу спрямовані на реалізацію завдань діяльності щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню) та відображаються в планах роботи, факультетів, коледжу та інших відповідних підрозділів Університету, затверджується і контролюється ректором.

5.2. Заплановані заходи можуть відбуватись у формі зустрічей, бесід, консультацій, лекцій, круглих столів, психологічних тренінгів, тематичних заходів, конкурсів, спільних переглядів та обговорень тематичних відеосюжетів, літературних творів, матеріалів ЗМІ, особистого досвіду, запрошення гостей, у формі рольових ігор та інших організаційних формах.

5.3. З метою створення безпечного середовища в Університеті, до заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню), включається:

- забезпечення роботи постів охорони, відеоспостереження за місцями загального користування тощо;

- організація безпечного користування мережею Інтернет під час освітнього процесу;

- розвитку соціального та емоційного інтелекту учасників освітнього процесу, зокрема: розуміння та сприйняття цінності прав та свобод людини, принципів рівності та недискримінації, вміння відстоювати свої права та поважати права інших; виховання толерантності, соціальної справедливості, доброчесності, вміння втілювати їх у власні моделі поведінки; формування здатності попереджувати та розв'язувати конфлікти ненасильницьким шляхом тощо.

6. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

6.1. Положення затверджується рішенням Вченої ради Університету та вводиться в дію наказом ректора.

6.2. Зміни та доповнення до цього Положення вносяться на підставі рішення Вченої ради Університету та затверджуються наказом ректора.

Додаток 1 до Положення про запобігання та протидію булінгу (цькуванню) у Львівському національному університеті імені Івана Франка

Зразок заяви*

Ректору Львівського національного університету імені Івана Франка
Володимиру МЕЛЬНИКУ
79000, м.Львів, вул. Університетська, 1

(прізвище, ім'я, по батькові заявника)

(адреса проживання/листування, контактний телефон, e-mail)

ЗАЯВА

Я, _____
повідомляю про випадок булінгу (цькування), учасником якого я є, що стався

(вказати місце/адресу, дату, час та надати розгорнутий виклад обставин/фактів щодо виявленого випадку булінгу (цькування)).

У зв'язку із наведеним прошу терміново вжити заходи щодо протидії булінгу (цькуванню).

Дата

підпис

ПІБ

Додаток 2 до Положення про запобігання та протидію булінгу (цькуванню) у Львівському національному університеті імені Івана Франка

Зразок протоколу засідання комісії з розгляду випадків булінгу (цькування)

ПРОТОКОЛ № _____
засідання комісії з розгляду випадків булінгу (цькування)
Львівського національного університету імені Івана Франка

« ____ » _____ 20 ____ р. _____ Час ____ год ____ хв

Підстава:

_____ (від кого і коли надійшло заява або повідомлення про випадок булінгу (цькування))

_____ (стислий зміст заяви або повідомлення)

Присутні:

Члени комісії (____ осіб) згідно з наказом про склад комісії від _____ № _____ :

Інші особи (____ осіб):

I. Затвердження Порядку денного засідання

II. Розгляд питань Порядку денного засідання

III. Ухвалили рішення про

наявність / відсутність булінгу (цькування)

_____ потреби сторін булінгу (цькування) в соціальних та психолого-педагогічних послугах

(опис відповідних послуг та відповідальні за їх надання)

заходи для усунення причин булінгу (цькування)

(опис заходів та відповідальні за їх виконання)

заходи виховного впливу щодо сторін булінгу (цькування)

(опис заходів та відповідальні за їх виконання)

рекомендації для педагогічних (науково-педагогічних) працівників закладу освіти щодо доцільних методів здійснення освітнього процесу та інших заходів з сторонами булінгу (цькування), неповнолітніми особами і їхніми батьками або іншими законними представниками

(опис рекомендацій і суб'єктів призначення цих рекомендацій)

рекомендації для батьків або інших законних представників неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування)

(опис рекомендацій і суб'єктів призначення цих рекомендацій)

Голова комісії _____

Секретар _____